

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 18/2010 vp

Hallituksen esitys teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä koskevaan Haagin sopimukseen liittyvän Geneven asiakirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laiksi mallioikeuslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on lähettänyt 5 päivänä helmikuuta 2009 talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä koskevaan Haagin sopimukseen liittyvän Geneven asiakirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laiksi mallioikeuslain muuttamisesta (HE 225/2008 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 19/2010 vp). Lausunto on tämän mietinnön liitteenä.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Minna Tukiainen ja neuvotteleva virkamies Mikko Huuskonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- apulaisjohtaja Tapio Priia, Patentti- ja rekisterihallitus
- asianajaja Jan Lindberg, Suomen teollisoikeudellinen yhdistys ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- ulkoasiainministeriö
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Suomen Taideteollisuusyhdistys ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Genevessä heinäkuussa 1999 tehdyn teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä koskevaan Haagin sopimukseen liittyvän Geneven asiakirjan, lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja lain mallioikeuslain muuttamisesta.

Haagin sopimuksen Geneven asiakirjan tarkoituksena on yksinkertaistaa ja tehostaa mallien kansainvälistä rekisteröintiä keskitetyn rekisteröintimenettelyn avulla. Mallioikeuslaissa säädettäisiin mallien kansainvälistä rekisteröintiä koskevasta menettelystä lisäämällä lakiin uusi luku.

Esityksessä ehdotetaan myös, että mallioikeuslakiin tehtäisiin eräitä yksittäisiä, Geneven asiakirjaan liittymisestä riippumattomia säännösmuutoksia sekä lakitekniisiä täsmennyksiä. Näistä merkittävin on ehdotus siirtymisestä mallin rekisteröintihakemuksen kuuluttamismenettelystä mallin rekisteröinnin kuuluttamiseen. Lisäksi ehdotuksessa ehdotetaan mallin siirtokirjoista vaatimisesta luopumista sekä mahdollisuutta hylätä rekisteröintihakemus ainoastaan siltä osin kuin on olemassa este sen hyväksymiselle. Lain valtuussäännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi vastaamaan perustuslain asettamia tarkkarajaisuuden ja yksityiskohtaisuuden vaatimuksia. Lisäksi asiamiesten kotipaikka- ja käyt-

tövaatimuksia ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan Euroopan yhteisössä noudatettavaa palveluiden vapaan tarjoamisen periaatetta sekä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä.

Geneven asiakirja on tullut kansainvälisesti voimaan 23 päivänä joulukuuta 2003. Geneven asiakirja tulisi Suomen osalta voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun Suomi on tallettanut liittymiskirjansa Maailman henkisen omaisuuden järjestön pääjohtajan haltuun.

Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti Geneven asiakirjan kanssa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta puoltaa sopimuksen ja siihen liittyvien lakiehdotusten hyväksymistä jäljempänä lakiehdotusten osalta todetuin muutosehdotuksin.

Geneven asiakirjaan liittymällä voidaan yksinkertaistaa ja tehostaa mallien kansainvälistä rekisteröintiä keskitetyn rekisteröintimenettelyn avulla. Uuden sääntelyn myötä hakemuksia ei tarvitse enää jättää kuhunkin maahan erikseen, mikä vähentää rekisteröinnin kustannuksia ja nopeuttaa rekisteröintimenettelyä. Myös mallirekisteröintien uudistaminen helpottuu. Talousvaliokunta katsoo, että sopimus edistää osaltaan suomalaisten yritysten kansainvälistymistä helpottamalla mallisuojaan hakemista ulkomailla.

Sopimukseen liittyvät, osin eduskunnan hyväksyttävänä olevat selitykset takaavat, että Suomen lainsäädännön asettamat erityistarpeet tulevat otetuiksi huomioon.

Valiokunnan keskeisimmät muutosesitykset perustuvat perustuslakivaliokunnan lausuntoon, jossa edellytetään muutoksia erityisesti asetustenantovaltuuteen. Perustuslakivaliokunta toteaa, että 2. lakiehdotus voidaan käsitellä taval- lisen lain säätämisyjärjestyksessä vain, jos lakiehdotuksen 48 §:n 1 momentin mukaista ase-

tustenantovaltuussäännöstä muutetaan etuoikeutta ja mallirekisteriä koskevilta osin.

Perustuslakivaliokunta katsoo, että etuoikeudessa on kyse sellaisesta yksilön oikeudesta, josta perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tulee säätää lailla. Nykyiset säännökset etuoikeudesta ovat mallioikeusasetuksen (252/1971) 9—11 §:ssä. Talousvaliokunta esittää, että perustuslakivaliokunnan tarkoittamat mallioikeusasetuksen etuoikeutta koskevat säännökset siirretään, teknisluonteisin tarkistuksin, mallioikeuslain uusiksi 8 a—c §:ksi ja samalla 48 §:n 1 momentin asetustenantovaltuuspykälästä poistetaan maininta etuoikeudesta. Näin ollen jatkossa ei asetustasolla voida antaa etuoikeutta koskevaa sääntelyä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että koska mallirekisterissä on kyse henkilörekisteristä, siitä tulee perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan säätää lailla. Nykyinen mallirekisteriä koskeva sääntely sisältyy mallioikeusasetuksen 20—28 §:ään. Perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla talousvaliokunta esittää, että ne mallirekisteriin liittyvät säännökset, jotka rekisterin henkilötietorekisteriluonteen vuoksi edellyttävät säätämistä laissa, sisällytetään mallioikeuslakiin lisäämällä siihen uudet 23 a—c §. Mallirekisterin osalta on tarve antaa

myös teknisluonteisia säännöksiä, jotka eivät edellytä laintasoista säätämistä. Tämän vuoksi mallioikeuslain 48 §:n 1 momenttiin on jätetty valtuus säätää näistä kysymyksistä asetuksella.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös Geneven asiakirjan täytäntöönpanomääräyksiin ja katsonut, että ne sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvaa sääntelyä ja edellyttävät siten eduskunnan hyväksymistä. Tämä on todettu myös hallituksen esityksen perusteluissa, mutta esityksen ponsiosassa ei ole pyydetty täytäntöönpanomääräyksille eduskunnan hyväksyntää. Talousvaliokunta on muuttanut 1. lakiehdotusta perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla.

Muilta osin tehtyjä, lähinnä teknisluonteisia muutoksia selostetetaan tarkemmin jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä koskevaan Haagin sopimukseen liittyvän Geneven asiakirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Lain nimike. Lain nimikettä esitetään täsmennettäväksi sisällyttämällä siihen perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla maininta täytäntöönpanomääräysten voimaansaattamisesta. Nimikettä on myös stilisoitu.

Johtolause. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti johtolauseetta on muutettu siten, että eduskunnan suostumuksen antamisesta voidaan päättää äänten enemmistöllä.

1 §. Pykälään esitetään tehtäväksi edellä yleisperusteluissa todettu täsmennys lainsäädännön alaan kuuluvien täytäntöönpanomääräysten osalta. Lisäksi on täsmennetty sopimuksen nimi vastaamaan sen virallista kirjoitusasua.

2. Laki mallioikeuslain muuttamisesta

Johtolause. Johtolauseessa on otettu huomioon lakiin perustuslakivaliokunnan lausunnon edel-

lyttämällä tavalla lisätyt etuoikeutta ja mallirekisteriä koskevat säännökset. Lisäksi johtolauseeseen on tehty tekninen korjaus.

8 a §. (Uusi) Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti lakiin esitetään lisättäväksi kolme uutta etuoikeussääntelyä koskevaa pykälää (8 a—c §). Säännökset tämentävät mallioikeuslaissa jo olevaa 8 §:ää, jossa säädetään tilanteista, joissa mallin uutuutta ja yksilöllisyyttä arvioidaan hakemuspäivän sijasta etuoikeuspäivän mukaisesti. Etuoikeutta koskevat säännökset pohjautuvat teollisuusomistusoikeuden suojelusta koskevaan Pariisin sopimukseen (SopS 5/1921).

Uudessa 8 a §:ssä säädetään etuoikeustodistuksesta, ja se vastaa sisällöltään nykyistä mallioikeusasetuksen 9 §:ää. Säännöksen mukaisesti rekisteriviranomainen voi harkintansa mukaan pyytää hakijaa toimittamaan virastoon etuoikeustodistuksen.

Etuoikeustodistuksen antaa hakemuksen vastaanottanut viranomainen, ja siitä tulee käydä ilmi hakemuksen tekemispäivä ja hakijan nimi. Tämän lisäksi etuoikeustodistukseen pitää liittää viime mainitun viranomaisen oikeaksi todistama jäljennös hakemusiakirjasta sekä siihen liitetystä kuva-aineistosta. Etuoikeustodistusta pyydetään välipäätöksellä, eikä välipäätöksen määräaika saa määrätä päättymään ennen kuin kolme kuukautta on kulunut Suomessa tehdyn hakemuksen tekemispäivästä. Etuoikeutta ei saavuteta, jollei rekisteriviranomaisen antamaa välipäätöstä noudateta.

Käytännössä etuoikeustodistus on pyydetty toimittamaan mm. tilanteissa, joissa hakija on vedonnut etuoikeuteen, mutta ei kuitenkaan ole toimittanut virastoon mallia esittävää kuva-aineistoa hakemusta tehdessään tai toimitettu kuva-aineisto on ollut laadullisesti huonotasoinen. Etuoikeustodistus on voitu pyytää myös silloin, kun hakija on pyytänyt korvaamaan alkuperäisen kuva-aineiston niin, että siinä on esitetty alkuperäisiin verrattuna uusia malleja, jolloin etuoikeustodistuksella on voitu varmistaa etuoikeushakemuksen todellinen sisältö.

8 b §.(Uusi) Myös uusi 8 b § täsmentää etuoikeussääntelyä. Se vastaa nykyistä mallioikeusasetuksen 10 §:ää. Pykälässä säädetään tarkemmin etuoikeudesta tilanteissa, joissa on tehty useampia hakemuksia.

8 c §. (Uusi) Etuoikeussääntelyyn liittyvä uusi 8 c § vastaa mallioikeusasetuksen 11 §:ää. Pykälässä säädetään yhteisrekisteröintiin liittyvistä etuoikeuskysymyksistä.

23 a §.(Uusi) Perustuslakivaliokunnan kannan mukaisesti lakiin esitetään lisättäväksi kolme uutta mallirekisteriä koskevaa pykälää (23 a—c §).

Uusi 23 a § vastaisi sisällöltään pääosin nykyistä mallioikeusasetuksen 21 §:ää. Pykälän ensimmäisessä momentissa säädetään mallille annettavasta rekisterinumerosta ja mallioikeuden haltijalle annettavasta todistuksesta. Toisessa momentissa säädetään niistä tiedoista, jotka mallirekisterin tulee sisältää.

23 b §.(Uusi) Uusi 23 b § vastaisi nykyistä mallioikeusasetuksen 25 §:ää. Pykälässä säädetään mallirekisteriin tehtävistä merkinnöistä tietyissä erityistilanteissa.

23 c §.(Uusi) Uusi 23 c § vastaisi nykyistä mallioikeusasetuksen 26 §:ää. Siinä säädetään menettelytavoista, joita tulee noudattaa tilanteissa, joissa mallirekisteristä halutaan poistaa mallioikeus, johon liittyy käyttö lupa.

44 b §. Pykälään on tehty terminologinen täsmennys muuttamalla sana "toimipaikka" sanaksi "liike". Termi vastaa paremmin Geneven asiakirjan 3 artiklan säännöstä "commercial establishment" sekä vastaavaa tavaramerkkilain 54 §:ssä käytettyä käännöstä.

47 §. Säännökseen on tehty tekninen, sen luettavuutta helpottava täsmennys.

48 §. Perustuslakivaliokunnan kannan mukaisesti esitetään, että asetuksenantovaltuudesta poistetaan oikeus säätää etuoikeudesta asetustasolla.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä tarkoitetun asiakirjan ja siihen liittyvät täytäntöönpanomääräykset siltä osin kuin ne kuuluvat Suomen toimivaltaan,

että eduskunta hyväksyy annettavaksi hallituksen esityksessä tarkoitetut selitykset ja

että lakiehdotukset hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä koskevaan Haagin sopimuksen (poist.) Geneven asiakirjan ja sen täytäntöönpanomääräysten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti (poist.) säädetään:

1 §

Teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä koskevaan Haagin sopimukseen liittyvän Genevessä 2 päivänä heinäkuuta 1999 tehdyn *Geneven asiakirjan ja sen täytäntöönpanomääräysten* lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat

lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

(Kuten HE)

2.

Laki

mallioikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
*kumotaan(poist.) mallioikeuslain (221/1971) 23 §,
muutetaan 10 §:n 2 ja 3 momentti, 12, 15 ja 18 §, 18 a §:n 1 momentti, 19 ja 20 §, 21 §:n 1 momentti, 31 a §:n 1 momentti, 45 §, 47 §:n 1 momentti ja 48 §,
sellaisina kuin niistä ovat 10 §:n 2 ja 3 momentti, 18 a §:n 1 momentti, 20 § ja 31 a §:n 1 momentti laissa 596/2002, 18 ja 45 § osaksi mainitussa laissa 596/2002 sekä 47 §:n 1 momentti laissa 1215/2002, sekä
lisätään lakiin uusi 8 a—c §, 22 a §, 23 a—c § ja 8 a luku seuraavasti:*

8 a § (Uusi)

Rekisteriviranomainen voi välipäätöksellä kehottaa hakijaa näyttämään toteen 8 §:ssä tarkoitetun etuoikeuden. Etuoikeuden saavuttamiseksi hakijan tulee tällöin määräajassa toimittaa rekisteriviranomaiselle etuoikeuden perustana olevan hakemuksen vastaanottaneen viranomaisen antama todistus hakemuksen tekemispäivästä ja hakijan nimestä sekä viime mainitun viranomaisen oikeaksi todistama jäljennös hakemuskirjasta ja siihen liitetystä mallia esittävästä kuva-aineistosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua määrää aikaa ei saa määrätä päättymään ennen kuin kolme kuukautta on kulunut Suomessa tehdyn hakemuksen tekemispäivästä.

Etuoikeutta ei saavuteta, jollei rekisteriviranomaisen 1 momentin mukaan antamaa välipäätöstä noudateta.

8 b § (Uusi)

Etuoikeus voi perustua ainoastaan ensimmäiseen hakemukseen, jossa malli on esitetty.

Mikäli ensimmäisen hakemuksen tekijä tai hänen oikeudenomistajansa on samalle viranomaiselle myöhemmin tehnyt samaa mallia tarkoittavan hakemuksen, voidaan myöhempi hakemus esittää etuoikeuden perustaksi edellytyksellä, että sitä tehtäessä aikaisempi hakemus on peruutettu, jätetty sillensä tai hylätty asiakirjojen tulematta julkiseksi eikä hakemuksesta ollut jäänyt voimaan mitään oikeutta eikä se ollut etuoikeuden perustana. Jos etuoikeus on saavutettu myöhemmän hakemuksen perusteella, ei aikaisempaan hakemukseen enää voida vedota etuoikeuden perustana.

8 c § (Uusi)

Haettaessa 11 §:ssä tarkoitettua yhteisrekisteröintiä voidaan etuoikeus saavuttaa koskemaan yhtä tai useampaa mallia.

Tällaisessa hakemuksessa voidaan etuoikeutta pyytää useiden, myös eri maissa tehtyjen hakemusten perusteella.

10, 12, 15, 18, 18 a, 19—21 ja 22 a §
(Kuten HE)

23 a § (Uusi)

Mallille annetaan rekisterinnumero, kun rekisteriviranomainen ottaa sen mallirekisteriin. Yhteisrekisteröinnissä annetaan kaikille rekisteröitäville malleille sama rekisterinnumero. Mallioikeuden haltijalle on annettava todistus rekisteröinnistä.

Rekisterin tulee sisältää:

- 1) rekisteröintihakemuksen hakemusnumero ja mallin rekisterinnumero;
- 2) mallioikeuden haltijan nimi, kotipaikka ja osoite sekä, jos mallioikeuden haltijaa edustaa asiamies, tämän nimi, kotipaikka ja osoite;
- 3) mallin luojan nimi ja osoite;
- 4) ilmoitus niistä tuotteista, joita varten malli on rekisteröity, ja niistä luokista, joihin malli on luokiteltu;
- 5) ilmoitus päivästä:
 - a) jona mallin rekisteröintihakemus on 10 a §:n mukaan katsottava tehdyksi;
 - b) jona hakemusasiakirjat ovat tulleet julkisiksi;
 - c) jona malli on merkitty rekisteriin;
 - d) jona rekisteröinnistä on kuulutettu;
- 6) ilmoitus pyydetyistä etuoikeudesta ja siitä, missä etuoikeuden perustava hakemus on tehty, sen tekemispäivästä sekä hakemusnumerosta;
- 7) kuva-aineisto mallista;
- 8) ilmoitus, onko mallikappale annettu;
- 9) ilmoitus, onko mallia muutettu 25 a §:n nojalla;
- 10) ilmoitus mallin osittaisesta kumoamisesta 31 §:n nojalla.

23 b § (Uusi)

Merkinnän, jota tarkoitetaan 27 §:ssä, tulee sisältää oikeuden haltijan nimi, kotipaikka ja osoite sekä mallioikeuden ja käyttöluvan luovutuksen tai siirtymisen tai panttauksen päivämäärä. Käyttöluvan osalta on pyynnöstä merkittävä, onko mallioikeuden haltijan oikeutta myöntää muita käyttölupia rajoitettu.

Jollei kysymystä merkinnän tekemisestä välittömästi voida ratkaista, on rekisteriin kuitenkin merkittävä, että merkintää on pyydetty.

Edellä 1 momentin säännöksiä on vastaavasti sovellettava pakkoluvan ja 32 §:n 2 momentissa tarkoitetun oikeuden merkitsemiseen.

Milloin mallioikeus on ulosmitattu, tehdään siitä ilmoituksen perusteella merkintä mallirekisteriin.

Rekisteriin merkitään myös ilmoitus asiasta koskevasta muutoksesta.

23 c § (Uusi)

Jos mallioikeuden haltija ilmoittaa 33 §:n 1 momentin mukaan luopuvansa mallioikeudestaan ja jos tätä mallioikeutta koskeva käyttöluva on merkitty rekisteriin, on käyttöluvan haltijalle ilmoitettava siitä ja varattava hänelle kohtuullinen aika oikeutensa valvomiseksi asiassa ennen kuin malli poistetaan rekisteristä.

31 a §
(Kuten HE)

8 a luku

Mallin kansainvälinen rekisteröinti

44 a §
(Kuten HE)

44 b §

Suomen kansalainen tai se, jolla on Suomessa kotipaikka, asuinpaikka tai todellinen ja käytössä oleva teollinen tai kaupallinen liike, voi tehdä hakemuksen kansainvälisestä rekisteröinnistä kansainväliseen toimistoon tai rekisteriviranomaiselle.

(2 mom. kuten HE)

44 c—h ja 45 §
(Kuten HE)

47 §

Mallin rekisteröintihakemuksen, rekisteröinnin uudistamisen, mallin muuttamisen, yhteisö-

mallihakemuksen tai kansainvälisen rekisteröintihakemuksen jättämisen yhteydessä on suoritettava hakemusmaksu, uudistamismaksu, mallin muuttamismaksu, yhteisömallihakemuksen toimittamismaksu ja kansainvälistä rekisteröintiä koskevan hakemuksen toimittamismaksu sekä asian laadun mukaan seuraavat lisämaksut: luokkamaksu jokaiselta tavaraluokalta ensimmäisen jälkeen, yhteisrekisteröintimaksu jokaiselta mallilta ensimmäisen jälkeen, säilytysmaksu mallikappaleen säilytyksestä ja kuulutusmaksu jokaiselta kuvalta ensimmäisen kuvan jälkeen sekä eri maksu mallirekisteriin muista seikoista tehtävistä merkinnöistä. Uudistamismaksu, joka suo-

ritetaan kulumassa olevan rekisteröintikauden jälkeen, on suoritettava korotettuna.

— — — — —
48 §

Tarkemmat säännökset rekisteröintihakemuksesta, (*poist.*) hakemuksen jakamisesta, rekisteröintihakemuksen käsittelystä, rekisteröinnin kuuluttamisesta, mallirekisteristä sekä rekisteriviranomaisen tehtävistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

(2 mom. kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 1 päivänä lokakuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd

vpj. Mauri Salo /kesk

jäs. Harri Jaskari /kok

Matti Kangas /vas

Toimi Kankaanniemi /kd

Jouko Laxell /kok

Marjo Matikainen-Kallström /kok

Petteri Orpo /kok

Sirpa Paatero /sd

Oras Tynkkynen /vihr

Markku Uusipaavalniemi /kesk

vjäs. Matti Saarinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.